

Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΗΣ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ

Η Βυζαντινή Μουσική Παράδοση και το Δημοτικό Τραγούδι είναι δύο από τα σημαντικότερα μέσα καλλιτεχνικής έκφρασης του νεότερου Ελληνισμού. Μαζί με τις άλλες τέχνες (αρχιτεκτονική, αγιογραφία κ.λ.π.) η Βυζαντινή Μουσική εξελίχθηκε, απέβαλε κάθε κοσμικό χαρακτήρα και ανέπτυξε δική της γλώσσα με ιδιαίτερα εκφραστικά μέσα (λεπτότητα μελωδικής ανάπτυξης, ποικιλία ρυθμών, κλιμάκων και διαστημάτων, λιτό ισοκράτημα κ.α.) ώστε να εξυπηρετεί τις λατρευτικές ανάγκες της εκκλησίας και τους ευρύτερους πνευματικούς της στόχους. Είναι κατ'εξοχήν μουσική του λόγου, τον οποίο και καλείται να υπηρετήσει αναβλύζοντας μέσα από το ποιητικό κείμενο και βοηθώντας στην κατανόηση του περιεχομένου του.

Η μουσική επιτροπή του 1814 επέφερε σημαντική μεταρρύθμιση στην παρασημαντική γραφή της Βυζαντινής Μουσικής και κύριο έργο της υπήρξε η απλούστευση των στοιχείων της και ο ακριβής προσδιορισμός των χαρακτήρων γραφής της και ο επλουτισμός της με χαρακτήρες χρόνου, ώστε να καταγράφονται αναλυτικά οι μουσικές θέσεις. Ο ρυθμός και τα ποιοτικά σημάδια ενός μέλους και να μην απαιτείται πλέον απομνημόνευση. Παρ'όλα αυτά τα μελωδικά ποικίλματα παρέμειναν στην ακουστική παράδοση η οποία μεταδίδεται από ψάλτη σε ψάλτη.

Σε κάθε τόπο οι υπηρέτες του αναλογίου, ιερείς και διάκονοι δημιουργούν μια τοπική παράδοση και ύφος. Έτσι και τα Δωδεκάνησα, ενταγμένα στον ευρύτερο πολιτισμικό χώρο του Ανατολικού Αιγαίου και της “Καθ'ημάς Ανατολής” από την Σμύρνη και τα Μικρασιατικά παράλια μέχρι την Κωνσταντινούπολη, ανέπτυξαν δεσμούς αιώνων. Η ψαλτική τέχνη των Δωδεκανήσων είναι επηρεασμένη από την Πατριαρχική παράδοση της Κωνσταντινούπολης με τελευταίο εκπρόσωπο στη Ρόδο τον Μουτάφη και τους μαθητές του. Σήμερα με την αλματώδη ανάπτυξη της τεχνολογίας μπορεί να έχει κανείς πρόσβαση σε ακούσματα από τους περισσότερους ιεροψάλτες όλων των εποχών και περιοχών. Όμως αυτό πέρα από το όφελος, συντελεί και σε μια αλλοίωση των τοπικών παραδόσεων. Ταυτόχρονα μειώνονται οι απασχολούμενοι με την ψαλτική έτσι που να καθίσταται πλέον προβληματική η στελέχωση των ιερών αναλογίων με ταλαντούχους ιεροψάλτες. Ο Σύλλογος Ιεροψαλτών Ρόδου, προσπαθώντας να διασώσει την τοπική παράδοση, ανέλαβε την καταγραφή σε μια σειρά από δίσκους εκκλησιαστικών ύμνων που αποδίδονται σύμφωνα με το τοπικό ύφος ελπίζοντας ότι θα εμπνεύσουμε και τους νέους να γίνουν συνεχιστές της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

Εμμανουήλ Θεουλάκης
Καθηγητής Βυζ. Μουσικής και Πρωτοψάλτης
Ι. Καθεδρικού Ν. Ευαγγελισμού Ρόδου